

Ändringar i vallagen m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag i prop. 2008/09:42 Ändringar i vallagen m.m. Vidare behandlas 20 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden som rör vallagen, varav 12 yrkanden behandlas i förenklad ordning. De motionsyrkanden som inte behandlas i förenklad ordning rör frågor om registrering av kandidater och om utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen. Inga följdmotioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker samtliga motioner.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 4	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Pågående utredning	5
Utskottets överväganden	6
Ändringar i vallagen m.m.	6
Registrering av kandidater	9
Utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen	11
Motioner som bereds förenklat	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Propositionen	15
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	15
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ändringar i vallagen m.m.**

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
- b) lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar,
- c) lag om ändring i vallagen (2005:837).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:42.

2. **Registrering av kandidater**

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:K283, 2008/09:K301 och 2008/09:K321.

3. **Utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen**

Riksdagen avslår motion 2008/09:K240 yrkandena 1–5.

4. **Motioner som bereds förenklat**

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 18 november 2008

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Margareta Cederfelt (m), Morgan Johansson (s), Eva Bengtson Skogsberg (m), Stefan Tornberg (c), Cecilia Wigström i Göteborg (fp), Helene Petersson i Stockaryd (s), Björn Leivik (m), Billy Gustafsson (s), Ingvar Svensson (kd), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s), Annie Johansson (c), Mikael Johansson (mp), Karl Sigfrid (m) och Inger Jarl Beck (s).

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i
förslagspunkt 4

Motion	Motionärer	Yrkanden
4. Motioner som bereds förenklat		
2008/09:K210	Gunnar Andrén (fp)	
2008/09:K237	Eliza Roszkowska Öberg (m)	
2008/09:K260	Hans Wallmark (m)	
2008/09:K261	Hans Wallmark (m)	
2008/09:K275	Hans Backman (fp)	
2008/09:K320	Else-Marie Lindgren (kd)	
2008/09:K349	Johan Linander (c)	
2008/09:K358	Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s)	
2008/09:K364	Ulf Holm (mp)	
2008/09:K365	Ulf Holm (mp)	
2008/09:K369	Cecilia Widegren m.fl. (m, c, fp)	
2008/09:K386	Mikael Oscarsson (kd)	2

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I prop. 2008/09:42 Ändringar i vallagen m.m. föreslår regeringen att riksdagen antar lag om ändring i kommunallagen, lag om ändring i lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar samt lag om ändring i vallagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

I ärendet har inga motioner väckts. I ärendet behandlas dock 20 motionsyrkanden som rör vallagen från den allmänna motionstiden 2008. Av dessa motionsyrkanden tar 12 upp samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet behandlade våren 2008 i betänkande 2007/08:KU18, och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

De behandlade förslagen återges i bilaga 1 och regeringens lagförslag i bilaga 2.

Pågående utredning

Grundlagsutredningen har enligt sina direktiv (dir. 2004:96) att göra en utvärdering och översyn av hela valsystemet. Av central betydelse vid en sådan översyn är enligt direktiven valkretsindelningen vid val till riksdagen. Det står enligt direktiven kommittén fritt att i samband med översynen av valsystemet förutsättningslöst pröva frågor om ändring av den nuvarande valkretsindelningen vid val till riksdagen. Som utgångspunkt för uppdraget gäller att valkretsarna bör vara geografiskt sammanhängande och att deras gränser inte bör skära kommun- eller länsgränserna. I kommitténs uppdrag ingår att se över personvalets utformning. Kommittén bör beakta vilken effekt en ändrad valkretsindelning kan komma att få på personvalsinslaget i valsystemet. Systemet med utjämningsmandat syftar enligt direktiven till att uppnå den riksproportionalitet som har ansetts önskvärd men innebär samtidigt att sambandet mellan t.ex. en av väljaren avgiven personröst och vem som blir vald riskerar att bli otydligt. Utredningen ska därför göra en översyn av systemet med utjämningsmandat. Kommittén bör förutsättningslöst utvärdera hur valsystemet har påverkat demokratins funktionssätt och pröva vilka förändringar av valsystemet som kan vara önskvärda.

Det står kommittén fritt att pröva även andra valfrågor som rör eller har anknytning till valsättet samt valfrågor som rör eller har anknytning till den kommunala demokratin.

Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2008.

Utskottets överväganden

Ändringar i vallagen m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller förslagen i propositionen.

Propositionen

Bakgrund

I Valmyndighetens utvärdering av 2006 års val (Rapport 2007:1) framhålls att det finns behov av vissa tekniska justeringar i vallagen, kommunallagen och i lagen om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar. Myndigheten framhåller även att det finns behov av åtgärder för att underlätta för väljare som bor utomlands att utnyttja sin rösträtt.

Inom Regeringskansliet har utarbetats en promemoria som behandlar de frågor som har väckts av Valmyndigheten. I promemorian finns därutöver ett förslag till justering i vallagen som gäller ordningen för att utse ersättare efter avgången ersättare i kommunfullmäktige. Promemorian har remissbehandlats.

Röstkort m.m.

Vid val upprättar Valmyndigheten för varje valdistrikt särskilda förteckningar, röstlängder, över dem som är röstberättigade. Svenska medborgare som inte längre är folkbokförda i Sverige tas upp i en röstlängd under tio år räknat från den dag då folkbokföringen upphörde.

Valmyndigheten upprättar ett röstkort för var och en som ska tas upp i en röstlängd och som har känd adress. Röstkort skickas ut i så god tid att de kan beräknas vara väljare som är folkbokförda här i landet till handa senast 18 dagar före valdagen. Utsicknen görs såväl till väljare bosatta inom landet som till väljare bosatta utomlands.

Tre till fyra veckor före distributionen av röstkort skickar Valmyndigheten ett särskilt underlag till väljare bosatta utomlands. I det ingår bl.a. ett särskilt adresskort med förtryckta uppgifter om den röstberättigades namn, personnummer, adress samt valdistrikt. Detta särskilda underlag är tillräckligt för att kunna brev rösta.

Med hänsyn till att postgången inte är lika snabb i alla länder inträffar ofta att utlandsväljarna får sina röstkort så sent att deras röster, om de använder röstkorten, kommer först efter det att valet har avslutats. Det framstår därför som angeläget att tillhandahålla utomlands bosatta svenskar röstkort tidigare än vad som sker enligt nuvarande ordning.

En möjlighet är att skicka ut röstkort till samtliga väljare tidigare än vad som nu sker. Detta skulle emellertid leda till att färre av dem som på valdagen uppfyller kraven för rösträtt skulle få ett röstkort. En bättre lösning är enligt propositionen att införa en ordning där särskilda utlandsröstkort upprättas. Sådana utlandsröstkort skulle kunna skickas till väljare som inte är folkbokförda här i landet tidigare än vanliga röstkort. Brevröster får inte göras i ordning tidigare än 45 dagar före valdagen. Att genomföra utskicket senast 50 dagar före valdagen framstår enligt regeringen som en lämplig avvägning.

Förslaget innebär att de förtryckta adresskortet avskaffas. Utomlands boende väljare kommer även i framtiden att kunna begära att få vanliga röstkort.

Ersättare efter avgången ersättare i kommunfullmäktige

I samband med tillkomsten av den nuvarande vallagen uttalades att någon ändring inte var avsedd i förhållande till vad som tidigare gällt för att utse ersättare i kommunfullmäktige. När det gäller utseende av ersättare efter avgången ersättare har lagen dock inte utformats med den tydlighet som är önskvärd. I stället förmedlas intrycket att olika regler ska tillämpas beroende på om ersättaren utses i anslutning till val eller senare under valperioden. Ett förtydligande i vallagen bör därför enligt regeringen göras så att det klart framgår att ersättare i kommunfullmäktige ska utses enligt samma ordning oavsett om han eller hon utses i samband med val eller under valperioden.

Valprövningsnämnden och Valmyndigheten har i sina remissvar till regeringen anfört att ersättare i kommunfullmäktige bör utses enligt samma regler som gäller vid val till riksdagen och landstingsfullmäktige.

Syftet med förslaget i den promemoria som har utarbetats inom Regeringskansliet har enligt regeringen endast varit att förtydliga lagtexten så att den klarare ger uttryck för vad som gällde enligt 1997 års vallag och vad som enligt såväl 2003 års vallagskommitté som regeringens förslag till nuvarande vallag (prop. 2004/05:163) alltså ska gälla. Det är mot den bakgrunden enligt regeringen inte aktuellt att i detta sammanhang överväga några sådana materiella ändringar som föreslås av Valprövningsnämnden och Valmyndigheten.

Antalet ledamöter och ersättare i kommun- och landstingsfullmäktige

Före 1977 gällde att antalet ledamöter i fullmäktige skulle bestämmas inom ett visst intervall som stod i relation till antalet invånare i kommunen. Numera gäller i stället enligt kommunallagen att beräkningen ska grundas på hur många som tagits upp i röstlängden vid det senaste ordinarie valet till fullmäktige.

Valmyndigheten har anfört att bestämmelsen är otidsenlig. Enligt myndigheten vore det bättre att i stället grunda beräkningen på förhållandena den 1 mars året före valåret.

I samband med beslut om valkretsindelning och fördelning av fasta valkretsmandat är det nödvändigt att känna till hur många röstberättigade det finns i olika kommuner och kommundelar. Sådana beräkningar och andra beräkningar av antalet röstberättigade i val grundas på uppgifter i folkbokföringen. Kommunallagens koppling till röstlängden vid det senaste ordinarie valet till fullmäktige framstår som en särlösning. Antalet röstberättigade invånare i kommunen bör därför enligt propositionen i det nu aktuella hänseendet bestämmas med ledning av uppgifterna i folkbokföringen.

Tidpunkten för utdrag ur folkbokföringen bör inte bestämmas så att fullmäktige får alltför kort tid på sig att fatta beslut. Beslut om valkretsindelning ska enligt regeringens förslag grundas på uppgifter i folkbokföringen den 1 mars det år beslutet fattas, vilket i regel är året före valåret. Det ter sig naturligt att ha samma utgångspunkt för beslut om antalet ledamöter i fullmäktige.

Beslut om antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige

Beslut om antal ledamöter i fullmäktige ska enligt gällande regler fattas senast vid utgången av mars månad valåret. Den tidsgränsen tillkom i samband med en uppföljning av 1979 års val, och avsikten var att skapa en garanti för att besluten skulle kunna samordnas med den fördelning av mandat på valkretsar som länsstyrelserna ska besluta om före utgången av april valåret. Det ansågs också nödvändigt att partierna skulle få besked om antalet mandat och mandatens fördelning mellan kretsarna i så god tid att de hann med nomineringar och annat förberedelsearbete inför valet. I förarbetena konstaterades vidare att antalet mandat kunde ha betydelse för valkretsindelningen och tvärtom. Följaktligen kunde det ligga nära till hands att sätta samma tidsgräns för besluten i båda dessa frågor. Den tidpunkt som närmast skulle komma i fråga var i sådana fall utgången av oktober året före det år under vilket besluten skulle tillämpas. Det konstaterades emellertid att en ändring av antalet mandat inte alltid behöver ha samband med valkretsindelningen. För att inte begränsa kommunernas handlingsfrihet mer än nödvändigt blev slutsatsen att tidsgränsen skulle bestämmas till utgången av mars månad valåret.

Det finns, framhåller regeringen, alltså å ena sidan skäl som talar för att inte i så hög grad begränsa fullmäktiges handlingsfrihet genom att sätta tidsgränsen för beslut om antalet mandat för långt före valet. Å andra sidan fördelas de fasta valkretsmandaten med ledning av uppgifter i folkbokföringen den 1 mars valåret. Om fullmäktige häfter beslutar att ändra antalet ledamöter i fullmäktige, kan fördelningen i viss mån bli felaktig. Det bör därför enligt regeringen inte vara möjligt att ändra antalet ledamöter i fullmäktige efter utgången av februari månad valåret. Av samma skäl bör även antalet ersättare till fullmäktige bestämmas före utgången av februari månad valåret.

Ingen direktåtkomst för Skatteverket

När lagen om behandling av personuppgifter infördes var dåvarande Riksskatteverket tillsammans med länsstyrelserna ansvarig myndighet för genomförandet av val och för sammanräkningen av röster. Det var mot den bakgrunden de dåvarande skattemyndigheterna fick rätt till direktåtkomst till uppgifter i val- och folkomröstningsdatabasen. Senare har lagen ändrats på så sätt att ordet skattemyndigheterna byttes ut till Skatteverket.

Skatteverket fullgör inte några uppgifter som har direkt samband med val och folkomröstningar. Möjligheten till sådan åtkomst föreslås därför tas bort.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen.

Registrering av kandidater

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet hänvisar till Grundlagsutredningens pågående arbete.

Motionerna

I motionerna 2008/09:K283 av Lars Wegendal m.fl. (s), 2008/09:K301 av Hans Stenberg och Eva Sonidsson (s) samt 2008/09:K321 av Berit Högman m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att vallagen bör ändras så att partierna måste ha registrerade namn på kandidater i det val som en valseedel gäller för. Motionärerna anför bl.a. att det i 2006 års val var partier som fick mandat i kommunfullmäktige utan att det fanns några som kunde besätta platserna. Det valdes även in personer som inte själva visste om det, genom att deras namn skrivits på en valsegel. Väljarna har inte heller någon möjlighet i sådana fall att före valet granska dem som väljs in. Lösningen på denna fråga kan inte vänta till dess förslag kommer från Grundlagsutredningen utan bör hanteras skyndsamt för att kunna få till stånd en ändring redan inför nästa val.

Gällande regler

I 2 kap. 9 § första stycket vallagen anges att ett parti som vill anmäla samtliga sina kandidater för ett visst val ska göra detta skriftligen hos den centrala valmyndigheten eller, i den utsträckning regeringen bestämmer, länsstyrelsen. I andra stycket föreskrivs att partiet tillsammans med anmälan ska lämna en egenhändigt undertecknad förklaring från varje kandidat att han eller hon samtycker till anmälan.

I förarbetena (prop. 2004/05:163 s. 86 f.) bedömde regeringen att offentliga valförberedelser inte borde införas. Regeringen ansåg att hanteringen av det ringa antal "påhittade" röster som det handlar om inte medför några valadministrativa svårigheter av det slaget att enbart detta kan motivera ett så radikalt systemskifte som ett införande av offentliga valförberedelser skulle innebära. En sådan ordning skulle innebära ett principiellt ingrepp i den fria nomineringsrätten som sedan lång tid varit en av grundvalarna i det svenska valsystemet.

Vidare bedömde regeringen (a. prop. s. 94 f.) att några särskilda lagstiftningsåtgärder inte var påkallade för att motverka ofrivilliga kandidaturer. Regeringen anförde bl.a. att eftersom offentliga valförberedelser inte borde införas var det inte möjligt att skapa en effektiv ordning som förhindrade ofrivilliga kandidaturer. För partier som inte låtit skydda sin partibeteckning genom registrering och anmälan av samtliga kandidater har varje väljare möjlighet att på ifyllnadsvalsedel (blank valsedel) skriva en kandidats namn. Om denna kandidat får tillräckligt många röster blir kandidaten vald, om partiet deltar i mandatfördelningen.

Tidigare behandling

I betänkande 2003/04:KU13 avstyrktes ett motionsyrkande i denna fråga med hänvisning till det pågående arbetet i 2003 års vallagskommitté. I betänkande 2005/06:KU9 avstyrktes motionsyrkanden om valbarhet med hänvisning till arbetet som bedrivs av Grundlagsutredningen. Även i betänkande 2007/08:KU18 avstyrktes motionsyrkanden om registrering av kandidater med hänvisning till det pågående arbetet i Grundlagsutredningen.

Rapport från Valmyndigheten

I en rapport från Valmyndigheten (Rapport 2007:1 Erfarenheter från valen den 17 september 2006) anförts att den fria nomineringsrätten innebär att väljarna i det närmaste har total frihet att nominera vem de vill. Den anses vara en grundläggande princip för valsystemet. Vid valet 2006 fick Sverigedemokraterna 41 mandat i 39 kommuner där de inte hade någon valseedel. Vidare fick Vänsterpartiet två och Miljöpartiet ett mandat i kommuner där de inte hade någon valseedel. Vid valet fick Sverigedemokraterna totalt 281 mandat i val till kommunfullmäktige. Redan vid mandatperiodens ingång kom 14 av dessa platser att stå tomma. Detta beror på att Sverigedemokraterna, efter att ha fått mer än 1 % av rösterna i föregående riksdagsval, får tryckta valsedlar med partinamnet utlagda för alla tre valen i alla lokaler där man kan rösta. Det har inneburit att väljare lagt sin röst på partiet även om det inte funnits några i förväg nominerade kandidater för partiet i området. Sverigedemokraterna hade inte begärt att få några undantag från utläggningen av partivalsedlar. I ytterligare ett antal kommuner har partiets mandat tillsatts med personer som nominerats genom handskrivna namn på partiets valsedlar. Ett antal personer som blivit upp-

satta som kandidater och invalda har hört av sig och velat framföra att de aldrig någonsin har haft med partiet att göra och att det förhållandet att de nu blivit utpekade i medierna som företrädare för ett parti vars politik de inte sympatiserar med upplevts som djupt kränkande. Valmyndigheten har tidigare framfört att det finns skäl att överväga om inte det svenska valsystemet också skulle förses med inslag av offentliga valförberedelser. För att delta i mandatfördelningen borde ett parti ha anmält i förväg att man kandiderar i valområdet. För att kandidera i ett val borde partiet ha minst en valsedel med åtminstone tre kandidater för området.

Utskottets ställningstagande

Grundlagsutredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 december 2008. Utskottet anser därför att det nu inte finns skäl till några sådana åtgärder som föreslås i motionerna och avstyrker motionerna 2008/09: K283 (s), 2008/09:K301 (s) samt 2008/09:K321 (s).

Utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena. Utskottet hänvisar till att bestämmelserna kan förväntas bli ändrade och till att sekretesslagen har ändrats.

Motionen

I motion 2008/09:K240 av Gunnar Andrén (fp) begärs tillkännagivanden om

- 1) att utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen inte ska omfatta personer med skyddad identitet,
- 2) att Valmyndigheten ska få leverera datafiler i stället för färdigtryckta blanketter,
- 3) att förordningen bör anpassas till vad modern datorteknik medger, vad personlig integritet kräver och vad offentlighetsprincipen innefattar,
- 4) att kostnaden för utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen ska vara lika för alla partier enligt avgiftsförordningen, samt
- 5) att beslut enligt de tidigare yrkandena bör fattas så att de kan gälla vid valet till Europaparlamentet i juni 2009.

Gällande regler

Förordningen (2002:62) om utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen innebär bl.a. att Valmyndigheten, någon gång under perioden den 1 april–1 september det år då val till riksdagen äger rum, på beställning ska göra en utskrift som avser samtliga personer i ett eller flera län eller i hela lan-

det som på grundval av förhållandena vid tidpunkten för utskriften kan antas vara röstberättigade vid något av valen. Utskriften får omfatta de röstberättigades födelsetider, namn och adresser samt uppgift om vid vilka val de har rösträtt. Den centrala valmyndigheten bestämmer hur och vid vilken tidpunkt en utskrift enligt förordningen ska beställas och hur utskriften ska utformas. Myndigheten får medge att utskriften begränsas till att avse ett urval av de personer som anges. Till grund för ett sådant urval får användas endast de röstberättigades födelsetider och uppgift om vid vilka val de har rösträtt.

När den centrala valmyndigheten gör en utskrift enligt förordningen får myndigheten ta ut en avgift om

1. 25 kronor för varje utskriven sida, eller
2. 50 öre för varje utskriven adresetikett, dock minst 50 kronor.

Avgift tas inte ut för en utskrift som görs på beställning av ett parti som vid något av de två senaste valen till riksdagen har fått mer än 1 % av rösterna i hela landet. Vidare ska Valmyndigheten, utöver de fall som anges i förordningen, lämna uppgifter om registerinnehåll i enlighet med offentlighetsprincipen. Då kan myndigheten ta ut en avgift enligt avgiftsförordningen, som uppgår till 50 kr för de första tio sidorna och därefter två kronor per sida.

Från den 1 oktober 2006 har en ny sekretessbestämmelse införts i 7 kap. 1 a § sekretesslagen (1980:100). I 7 kap. 1 a § anges att sekretess gäller hos en myndighet för uppgift om enskilds bostadsadress eller annan jämförbar uppgift som kan lämna upplysning om var den enskilde bor stadigvarande eller tillfälligt, enskilds telefonnummer, e-postadress eller annan jämförbar uppgift som kan användas för att komma i kontakt med den enskilde och för motsvarande uppgifter om anhöriga till den enskilde, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom eller henne närstående kan komma att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen omfattar inte uppgift om beteckning på fastighet eller tomträtt. Sekretessen omfattar inte heller uppgift i aktiebolagsregistret eller handelsregistret eller, i den utsträckning regeringen föreskriver, i annat liknande register. Bestämmelsen ska inte tillämpas om någon annan sekretessbestämmelse som ger ett starkare skydd för uppgiften är tillämplig hos myndigheten.

Rapport från Valmyndigheten

I rapporten 2007:1 från Valmyndigheten anförts bl.a. att fem av de totalt nio partier som hade rätt att få utdrag beställde sådana i större eller mindre omfattning. Leveranserna rör sig om stora volymer i form av lastpallar, vilket förutsätter en viss administration för att det ska vara möjligt att ta hand om dem. En del mindre partier beställde utdrag för endast en kommun och efter den tidpunkt som Valmyndigheten hade satt som sista datum för att få utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen, då med åbero-

pande av rätten till uppgifter enligt offentlighetsprincipen. Valmyndigheten kan inte säga nej till en sådan begäran eftersom den med rutinbetonade åtgärder kan åstadkomma utskriften. Då får ersättning endast tas ut enligt avgiftsförordningen. Uppgifter om kandidater som står på valsedlar är av stort intresse för alla medier. Eftersom i stort sett alla kombinationer av uppgifter som medierna begär ur moderna databaser kan tas fram av kompetent personal med relativt liten arbetsinsats har Valmyndigheten haft relativt stor frekvens av framställning av olika utdrag till medierna. Valmyndigheten får endast leverera uppgifterna på papper. Det upplevs av både myndigheten och mottagarna som tungrott och otidsenligt. Valmyndigheten föreslår i rapporten att förordningen om utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen ändras så att avgiften för utdrag för partier som inte har rätt till gratis utdrag anpassas till avgiftsförordningen samt att regeringen utfärdar föreskrifter som gör det möjligt att i fortsättningen leverera datafiler i stället för färdigtryckta etiketter när det gäller vissa begränsade utdrag som gäller dels röstberättigade, dels kandidater på valsedlarna.

Tidigare behandling

I betänkande 2007/08:KU18 avstyrkte utskottet motsvarande motionsyrkanden med hänvisning till att Valmyndighetens rapport bereddes inom Regeringskansliet och till att det från den 1 oktober 2006 hade införts nya bestämmelser i sekretesslagen bl.a. om s.k. skyddade personuppgifter. Utskottet ansåg då inte att det fanns skäl att ge något tillkännagivande i de frågor som togs upp i motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet erfar att regeringen förväntas ändra förordningen om utdrag ur val- och folkbokföringsdatabasen under hösten 2008 med anledning av Valmyndighetens rapport. Sekretesslagen har ändrats med avseende på s.k. skyddade personuppgifter. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motion 2008/09:K240 (fp).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena.

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat under riksmötet 2007/08 i betänkande 2007/08:KU18, och riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning i

dessa frågor och finner inte skäl att nu ta upp dem till närmare behandling. Vad gäller frågan om elektroniska röstningsförfaranden förutsätter dock utskottet att regeringen följer utvecklingen på området.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:42 Ändringar i vallagen m.m.:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
2. lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar,
3. lag om ändring i vallagen (2005:837).

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:K210 av Gunnar Andrén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillhandahållandet av aktuella, korrekta, kompletta och tillförlitliga valseddlar i landets alla vallokaler – inklusive platser med förhandsröstning – genom nyttjande av modern distributionsteknik.

2008/09:K237 av Eliza Roszkowska Öberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om e-legitimation och e-röstning (e-voting).

2008/09:K240 av Gunnar Andrén (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utdrag ur val- och folkbokföringsbasen inte ska omfatta personer med skyddad identitet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Valmyndigheten ska få leverera datafiler i stället för färdigtryckta blanketter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förordningarna bör anpassas både till vad modern datateknik medger, personlig integritet kräver och offentlighetsprincipen innefattar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kostnaden för utdrag ur val- och folkbokföringsbasen blir lika för alla partier enligt avgiftsförordningen.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beslut träffas så att dessa saker kan vara i funktion vid Europaparlamentsvalet den 7 juni 2009.

2008/09:K260 av Hans Wallmark (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hela Skåne län bör bli en riksdagsvalkrets.

2008/09:K261 av Hans Wallmark (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bilda en särskild valkrets för utlandssvenskar.

2008/09:K275 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillägg till texten på valsedlar som används vid val till riksdag, landsting och kommuner.

2008/09:K283 av Lars Wegendal m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring i vallagen.

2008/09:K301 av Hans Stenberg och Eva Sonidsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ändring av vallagen.

2008/09:K320 av Else-Marie Lindgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om valkretsindelningen i Västra Götaland.

2008/09:K321 av Berit Högman m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om namn på valsedlar.

2008/09:K349 av Johan Linander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de nuvarande fyra riksdagsvalkretsarna i Skåne ska slås samman till en.

2008/09:K358 av Susanne Eberstein och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om partisymboler på valsedlarna.

2008/09:K364 av Ulf Holm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införandet av elektronisk röstning i val.

2008/09:K365 av Ulf Holm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra vallagen så att alla partier som har rätten att få sina valsedlar utlagda i vallokaler även ska få sina valsedlar med förtryckta nominerade namn utlagda av Valmyndigheten.

2008/09:K369 av Cecilia Widegren m.fl. (m, c, fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att omgående återinföra namnet Skaraborg på valkretsen Västra Götalands läns östra.

2008/09:K386 av Mikael Oscarsson (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillåta Uppsala kommun att ha bara en valkrets i kommunfullmäktigevalen 2010.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 2–4 §§ kommunallagen (1991:900)¹ ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***5 kap.****2 §**

Vid tillämpningen av 1 § *skall den som har tagits upp i röstlängd vid det senaste ordinarie valet till fullmäktige anses som röstberättigad.*

Vid tillämpningen av 1 § *ska antalet röstberättigade beräknas på grundval av uppgifterna i folkbokföringsdatabasen enligt lagen (2001:182) om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet den 1 mars året före valåret.*

3 §

Om fullmäktige beslutar att antalet ledamöter i fullmäktige *skall* ändras, *skall* beslutet tillämpas först när val av fullmäktige förrättas nästa gång i hela landet.

Om fullmäktige beslutar att antalet ledamöter i fullmäktige *ska* ändras, *ska* beslutet tillämpas först när val av fullmäktige förrättas nästa gång i hela landet.

Beslutet *skall* fattas före utgången av *mars* månad valåret.

Beslutet *ska* fattas före utgången av *februari* månad valåret.

Länsstyrelsen *skall* genast underrättas om beslutet.

Länsstyrelsen *ska* genast underrättas om beslutet.

4 §

För ledamöter i fullmäktige *skall* det finnas ersättare.

För ledamöter i fullmäktige *ska* det finnas ersättare.

Fullmäktige bestämmer hur många ersättarna *skall* vara. Antalet *skall* utgöra en viss andel, dock högst hälften av det antal platser som varje parti får i fullmäktige. Beslutet *skall* fattas före *den 1 april* valåret. Länsstyrelsen *skall* genast underrättas om fullmäktiges beslut.

Fullmäktige bestämmer hur många ersättarna *ska* vara. Antalet *ska* utgöra en viss andel, dock högst hälften av det antal platser som varje parti får i fullmäktige. Beslutet *ska* fattas före *utgången av februari* månad valåret. Länsstyrelsen *ska* genast underrättas om fullmäktiges beslut.

¹ Lagen omtryckt 2004:93.

Föreskrifter om att utse ersättare finns i vallagen (2005:837).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 § tredje stycket lagen (2001:183) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val och folkomröstningar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 §

Den centrala valmyndigheten och länsstyrelserna får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3–6 §§.

De kommunala valnämnderna får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3–5 §§.

Skatteverket får ha direktåtkomst till uppgifter som avses i 3 § samt till uppgifter enligt 5 och 6 §§ i fråga om person som avses i 2 § 1.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

3 Förslag till lag om ändring i vallagen (2005:837)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 8 och 9 §§, 7 kap. 14 § samt 14 kap. 23 § vallagen (2005:837) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

8 §

För var och en som finns i en röstlängd skall den centrala valmyndigheten upprätta ett röstkort. För val som hålls samtidigt skall det upprättas ett gemensamt röstkort. För väljare som inte har någon känd adress skall det upprättas röstkort bara om de begär det.

Ett röstkort skall innehålla uppgift om

- 1. väljarens namn och nummer i röstlängden,*
- 2. vilka val som väljaren får delta i, och*
- 3. väljarens vallokal och dess öppettider.*

Den centrala valmyndigheten ska upprätta ett röstkort för varje väljare. För väljare som inte har någon känd adress eller som inte är folkbokförda här i landet ska det upprättas röstkort bara om de begär det.

Röstkort som avses i första stycket ska skickas ut i så god tid att de kan beräknas vara väljarna till handa senast 18 dagar före valdagen.

För varje väljare som inte är folkbokförd här i landet ska den centrala valmyndigheten upprätta ett utlandsröstkort. Sådana röstkort ska skickas till väljarna senast 50 dagar före valdagen.

9 §

Röstkorten skall skickas ut i så god tid att de kan beräknas vara väljare som är folkbokförda här i landet till handa senast 18 dagar före valdagen.

Ett röstkort ska innehålla uppgift om

- 1. väljarens namn och nummer i röstlängden,*
- 2. vilka val som väljaren får delta i, och*
- 3. väljarens vallokal och dess öppettider.*

Ett utlandsröstkort ska innehålla uppgift om

- 1. väljarens namn, och*
- 2. vilket val som väljaren får delta i.*

7 kap.**14 §**

När ytterkuvertet gjorts i ordning *skall* väljarna

När ytterkuvertet gjorts i ordning *ska* väljarna

1. lägga kuvertet i ett omslagskuvert för brevröst,

2. lägga i antingen röstkort eller *förtryckt adresskort* eller om väljaren inte har tillgång till någotdera, ett adresskort som väljaren själv skrivit personnummer och namn på,

2. lägga i antingen röstkort eller *utlandsröstkort* eller om väljaren inte har tillgång till någotdera, ett adresskort som väljaren själv skrivit personnummer och namn på,

3. klistra igen detta kuvert,

4. från utlandet eller ett fartyg i utrikes fart skicka kuvertet till *den centrala valmyndigheten*.

4. från utlandet eller ett fartyg i utrikes fart skicka kuvertet till *en valmyndighet*.

14 kap.**23 §**

Om en ersättare i kommunfullmäktige har utsetts till ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av någon annan orsak, *skall* länsstyrelsen på anmälan av fullmäktiges ordförande göra nya uträkningar och fastställa ytterligare en ersättare för varje ledamot som berörs. I de fall antalet ersättare också efter det att ersättare avgått uppgår till minst det antal som fullmäktige bestämt, *skall* en ny ersättare utses bara om ledamoten i annat fall skulle komma att sakna ersättare som utsetts för henne eller honom.

Ersättare för en annan ledamot som utsetts i stället för en ledamot som avgått är de övriga kandidater som skulle ha varit ersättare för den avgångna ledamoten.

Vid uträkningen *skall 18 och 19 §§* tillämpas. Kan någon ersättare inte utses enligt första stycket, utses ingen ersättare.

Om en ersättare i kommunfullmäktige har utsetts till ordinarie ledamot eller avgått som ersättare av någon annan orsak, *ska* länsstyrelsen på anmälan av fullmäktiges ordförande göra nya uträkningar och fastställa ytterligare en ersättare för varje ledamot som berörs. I de fall antalet ersättare också efter det att ersättare avgått uppgår till minst det antal som fullmäktige bestämt, *ska* en ny ersättare utses bara om ledamoten i annat fall skulle komma att sakna ersättare som utsetts för henne eller honom.

Vid uträkningen *ska 16 §* tillämpas. Kan någon ersättare inte utses enligt första stycket, utses ingen ersättare.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.